

SCENARIUSZ 9

Z EMPATIAŁ NA PIĘĆ

Drodzy Nauczyciele, Wychowawcy i Rodzice, wykorzystajcie ten scenariusz, aby przybliżyć dzieciom zagadnienie empatii. Od najmłodszych lat uczmy je, jak ważna jest empatia wobec drugiego człowieka.

Dzięki poniższym ćwiczeniom i zabawom razem zgłębicie rolę empatii na co dzień. Poprzez zajęcia pomożecie też dzieciom jeszcze lepiej poznać siebie, jak również uwrażliwicie je na potrzeby i emocje innych, ucząc otwartości, i kształtując postawę tolerancji.

Wspólnie uczcie się rozpoznawać emocje, potrzeby, granice swoje i innych. Zmieniajcie ten świat, inwestując w rozwój i zasoby swoich podopiecznych od ich najmłodszych lat, tak żeby każdy odnalazł tu swoje miejsce i czuł się dobrze.

To największy skarb, jaki możemy im dać!

Ogólny cel zajęć

Uczestnicy:

- Zapoznają się z empatią oraz uświadamiają istotność zachowań empatycznych w relacjach społecznych.

Szczegółowy cel zajęć

Uczestnicy:

- Rozpoznają empatyczne zachowania.
- Uczą się sposobów wyrażania empatii.
- Wykształcają umiejętności akceptacji innych i rozumienia ich odmienności oraz potrzeb.
- Wdrażają zachowania, które ułatwiają komunikację, uczą otwartości na potrzeby drugiego człowieka.

Czas trwania: 60-90 minut

Metody pracy

- Podająca: zapoznanie z zagadnieniem empatii, zachowaniami empatycznymi.
- Praktyczna: zabawa koncentrująca na budowaniu zachowań empatycznych.
- Problemowa: zabawa dydaktyczna, budowanie narzędzi empatii, świadomości swoich zachowań.

Wykorzystane innowacje

- Wykorzystanie elementów innowatorskiej metody treningu umiejętności społecznych bazującej na stosowaniu klocków jako materiału kluczowego do treningu poprzez zabawę.
- Innowacja adresowana jest do wyodrębnionej grupy docelowej dzieci w wieku 4-6 lat czyli w okresie kształtowania umiejętności emocjonalno-społecznych.
- Autorskie programy nauczania z możliwością zmodyfikowania i zindywidualizowania przez nauczyciela.
- Możliwość realizacji pozaramowego programu nauczania rekomendowanego na podstawie doświadczeń zawodowych.
- Wspólna praca nad rozwojem emocjonalno-społecznym dzieci w środowisku przedszkolnym i rodzinnym.

Pomoce

- Różnorodne klocki, np.: wafłowe, mutanty itp. (rekomendujemy klocki Lego Duplo: duże, profilowane, kolorowe).
- Karta lub brystol do spisania zasad.
- Karta pracy „Empatia”.
- Karta pracy (załącznik 15).
- Flamastry, kredki.
- Kolorowe karteczki samoprzylepne.

Uczestnicy

- Grupy przedszkolne.
- Dzieci w wieku 4-6 lat, maksymalnie osiem osób .
- Dwoje nauczycieli, ewentualnie trener TUS i nauczyciel lub psycholog i nauczyciel.

Czas treningu nowej kompetencji

- Od trzech do pięciu spotkań w zależności od wielkości grupy, wydolności psychofizycznej dziecka i pojedynczych trudności uczestników.

Nauczyciele, zajęcia czas zacząć...

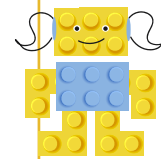
Ćwiczenie 1 – Ja-Ty-My

Cel główny: kreowanie atmosfery bezpieczeństwa, integracji z grupą, lepsze poznanie siebie, swoich potrzeb i pragnień.

Cel szczegółowy: umiejętność przedstawiania zdarzeń mających wpływ na odczucia i emocje w formie graficznej.

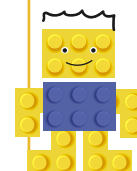
Czas trwania: 10 minut

Dzieci po wejściu do sali proszone są do zajęcia miejsca na dywanie, gdzie siadają w kręgu. Nauczyciel zaprasza dzieci do powitania się za pomocą wspólnie ustalonego rytuału: „Teraz pięknie się witamy: wpierw rączkami pomachamy, potem główką pokiwamy, no i oczkiem pomrugamy. Do zabawy zapraszamy!”.

Wspólnie przypomnijcie sobie zasady Kodeksu Piąteczki:

- Wszyscy dobrze się bawimy i o siebie się troszczymy.
- Każdy z nas jest bardzo ważny i dla wszystkich jest przyjazny.
- Wszyscy tutaj się słuchamy i „Znaku na TAK” często używamy.
- Każdy z nas się bardzo stara i pomocny jest od zaraz.

Wytłumaczcie grupie, że na tych zajęciach będziecie chcieli jeszcze lepiej się poznać, przypomnieć sobie, co lubią koledzy, co jest dla nich ważne.

Zaproście dzieci do zajęcia miejsc przy stolikach i wytłumaczcie, że mają za zadanie narysować cztery ilustracje. Rozdajcie kredki, mazaki oraz karty pracy.

Karta pracy (załącznik 14) podzielona jest na cztery obszary:

- moja ulubiona zabawa, gra,
- moja ulubiona czynność wykonywana z rodzicami lub w przedszkolu,
- osoba, która jest zawsze przy mnie, pomaga mi, bardzo ją lubię,
- moje ulubione miejsce.

Wytłumaczcie dzieciom, że w obszarze pierwszym chodzi, np. o zabawę w dom lub grę w piłkę; w drugim to może być ulubiona bajka, np. Psi Patrol; w trzecim osobą tą może być: mama, tata, pani wychowawczynie itp.; a gdy mowa o ulubionym miejscu, może to być: pokój dziecka, dom, plac zabaw, przedszkole, dom babci itp.

Po wykonaniu zadania, zaproście dzieci do zajęcia swojego miejsca na dywanie i zmotywujcie je do zaprezentowania swoich prac. Zachęćcie dzieci do wysłuchania innych uczestników zajęć i zadbajcie, o to, by postarały się zapamiętać jak najwięcej informacji dotyczących koleżanek i kolegów.

Ćwiczenie 2 – Pierwszy krok z empatią

Cel główny: umiejętna współpraca grupowa, stworzenie atmosfery, w której każdy z uczestników poczuje się integralną częścią grupy.

Cel szczegółowy: kształtowanie postawy empatii i otwartości na innych.

Czas trwania: 10 minut

Wytłumaczcie, że wspólnym zadaniem będzie gra w podchody i odnalezienie różnych kolorowych karteczek za pomocą metody zimno-ciepło. Wyjaśnijcie, że nieistotne kto odnajdzie karteczkę z literą, lecz mile spędzony wspólny czas. Podkreście, że bardzo istotne jest, aby każdy mógł bawić się w grupie, ponieważ każde dziecko jest tak samo ważne. Zmotywujcie uczestników do odnalezienia siedmiu kolorowych karteczek, z których złożycie słowo empatia. Przeprowadźcie z dziećmi zabawę. Po ukończeniu zabawy i odnalezieniu wszystkich karteczek wspólnie z dziećmi przyklejcie na dużej kartce brystolu głoski, składające się na słowo E-M-P-A-T-I-A.

Ćwiczenie 3 – Współodczuwanie – Ja i Ty

Cel główny: lepsze poznanie uczestników grupy.

Cel szczegółowy: uzmysłowienie dzieciom wielu różnic i podobieństw, kształtowanie empatii.

Czas trwania: 10 minut

Poproście dzieci, żeby zajęły swoje miejsca w kręgu na dywanie. Na środek zaproście jedno wybrane przez siebie dziecko, które zgłosi się przez pokazanie „Znaku na TAK”.

Wydawajcie polecenia kolejnym wybranym i zaproszonym dzieciom:

- Przybij piątkę wszystkim dzieciom, które mają dzisiaj na sobie

kolorową bluzę.

- Przywitaj się ze wszystkimi uśmiechniętymi dziećmi, machając dłonią.
- Podaj rękę wszystkim smutnym dzieciom.
- Przybij żółwika wszystkim dzieciom, które lubią chodzić na nasze zajęcia.

Ćwiczenie 4 – Nauka empatii

Cel główny: uzmysłowienie istotności empatii.

Cel szczegółowy: nauka obserwacji sytuacji, w których możemy zachować się empatycznie wobec innego człowieka, stworzenie swoich indywidualnych sposobów na bycie empatycznym przedszkolakiem.

Czas trwania: 10 minut

Zaproście dzieci do wzięcia udziału w burzy mózgów. Czytajcie dzieciom różne sytuacje z życia przedszkola lub domu, motywując dzieci i kierując rozmową w taki sposób, aby wypracowywały własne rozwiązania dotyczące poszczególnych sytuacji.

Przeczytajcie listę zaproponowanych sytuacji:

- Wychowawca po raz kolejny prosi dzieci o ustawienie się w rzędzie przed wyjściem.
- Wychowawca prosi o uporządkowanie zabawek po skończonej zabawie.
- Wychowawca prosi dzieci, żeby usiadły na dywanie i poczekały na te dzieci, które jeszcze nie skończyły swojej pracy.
- Wychowawca zwraca się do dzieci z prośbą o zachowanie ciszy podczas posiłku.

Dzieci udzielają odpowiedzi, proponując empatyczne sposoby zachowania w oparciu o przytoczone sytuacje.

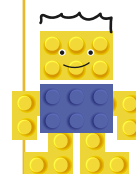
Ćwiczenie 5 – Kodeks empatii

Cel główny: kształtowanie empatii, różnicowanie zachowań empatycznych.

Cel szczegółowy: uzmysłwienie istotności zachowań empatycznych w otaczającym nas świecie.

Czas trwania: 15 minut

Zaproście dzieci do zajęcia miejsca w kręgu na dywanie, zapiszcie wszystkie pomysły dzieci z poprzedniego ćwiczenia na brystolu. Połóżcie kartkę na ławce lub podłodze i zachęćcie dzieci, aby na stworzonym kodeksie odrysowywały swoje dłonie jako znak empatii.

Ćwiczenie 6 – Pomocny przedszkolak

Cel główny: rozbudzanie wyobraźni do poszukiwania pomysłów na empatię.

Cel szczegółowy: pobudzanie procesów twórczych, kreowanie własnych pomysłów na postrzeganie empatii i zachowań empatycznych.

Czas trwania: 10 minut

Zaproście dzieci do wspólnej zabawy, a następnie podzielcie je na grupy za pomocą ulubionej wyliczanki. Propozycja wyliczanki: dzieci swobodnie poruszają się po sali, a na komendę nauczyciela: „Bardzo, bardzo się lubimy, teraz w grupki się łączymy”, podchodzą do siebie i podają sobie ręce. Wy tłumaczcie wszystkim, że mają za zadanie zbudować konstrukcję, budowlę, która kojarzy się im z pomaganiem. Zaproście dzieci do zabawy. Powiedzcie dzieciom, że temat przewodni ćwiczenia to pomocny przedszkolak. Zachęćcie je do podzielenia się swoimi opowieściami i zaprezentowania swoich konstrukcji. Motywujcie i wzmacniajcie pomysły dzieci podczas procesu. Doceniajcie wyobraźnię, kreatywność i pomysły dzieci.

Brawo!

Na zakończenie ustawcie dzieci w pociąg i przybijcie z nimi piątkę, dziękując za wspólnie spędzony czas. Po każdym zajęciach uczestnicy zajęć wracają do swoich grup przedszkolnych.

Wersja video:

Z empatią na pięć

Scenariusz 9

INSTRUKTAŻ DLA NAUCZYCIELI

Podpowiedzi w pigułce

Z EMPATIAŁ NA PIĘĆ

Drodzy Nauczyciele i Wychowawcy,
we współczesnym świecie coraz większą uwagę zwraca się na kompetencje miękkie. Nasze scenariusze umożliwią Wam uczenie dzieci – już od najmłodszych lat – tolerancji, empatii oraz otwartości na drugiego człowieka. To największa inwestycja i zasób, jaki możecie dać swoim podopiecznym. Uwrażliwiając dzieci na potrzeby innych z pomocą poniższych ćwiczeń, kreujcie postawę tolerancji, bezpieczeństwa i otwartości, których tak potrzeba w obecnym świecie.

Powodzenia!

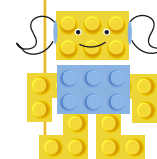
Ćwiczenie 1

Usiądźcie z dziećmi na dywanie w kręgu, przywitajcie się swoim ulubionym powitaniem. Nasza propozycja: „Teraz pięknie się witamy: wpiery rączkami pomachamy, potem główką pokiwamy, no i oczkiem pomrugamy. Do zabawy zapraszamy!”.

Alternatywne powitania

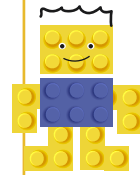
Ustawione w kole dzieci przekazują piłkę wybranej osobie, a każda z nich próbuje za pomocą mimiki pokazać emocję, która ostatnio mu towarzyszyła oraz powtórzyć emocję prezentowaną przez poprzednika.

Posłużcie się przedmiotem mocy: maskotką, klockiem lub innym wybranym przez dzieci przedmiotem. Dzieci przekazują sobie atrybut mocy. Dziecko, które jest w posiadaniu rzeczy odpowiada na pytanie: „Jaką bajkę lubisz najbardziej?” oraz podaje nazwę bajki, która była

wymieniona przez poprzednie dziecko. Dodatkowo w formie spisanej, np. na kolorowym brystolu, możecie umieścić ten kodeks w miejscu widocznym dla dzieci. Następnie wspólnie z dziećmi przypomnijcie Kodeks Piąteczka.

- Wszyscy dobrze się bawimy i o siebie się troszczymy.
- Każdy z nas jest bardzo ważny i dla wszystkich jest przyjazny.
- Wszyscy tutaj się słuchamy i „Znaku na TAK” często używamy.
- Każdy z nas się bardzo stara i pomocny jest od zaraz.

Zmotywujcie dzieci do zilustrowania swoich opowieści (załącznik14). Dzięki temu ćwiczeniu dzieci osiągną większy wgląd w siebie i otaczający świat. Nauczają się identyfikacji odczuć swoich i odmienności potrzeb innych dzieci w grupie. Podejdźcie do pracujących dzieci i wzmacniajcie je pozytywnymi przekazami, np.:
Widzę, że próbujesz pięknie zilustrować bajkę, którą lubisz.
Cieszę się, że rysujesz ważną dla siebie osobę najstaranniej jak potrafisz.
Bardzo doceniam, że pięknie starasz się zilustrować cenne dla siebie miejsce. Widzę, że twój pokój jest dla ciebie bardzo ważny.
W razie potrzeby ponownie wytłumaczcie dzieciom, co mają zilustrować w poszczególnych okienkach karty pracy.

Ćwiczenie 2

Objaśnijcie, że w tym ćwiczeniu ważna jest zabawa i wspólna radość. Wspólną nagrodą będzie ułożenie tajemniczego słówka, które dzieci poznają na zajęciach. Zaproponujcie, aby dziecko, które znalazło karteczkę przekazało ją koledze lub koleżance, po to by umieścić ją na brystolu.

Przed zajęciami na różnokolorowych karteczkach samoprzylepnych rozpiszcie słowo empatia. Na każdej kartce jedna litera. Następnie schowajcie kartki w różnych miejscach w sali tak, aby dziecko mogło dosięgnąć ich ręką, np. pod: blatem stolika, biurka, regału, krzesłem itp. Wytłumaczcie dzieciom, że mają odnaleźć siedem karteczek, które znajdują się w różnych częściach sali. Przypomnijcie reguły i zaproście do zabawy w ciepło-zimno.

Alternatywa

Po przyklejeniu karteczek, wyjaśnijcie dzieciom słowo empatia i zaproponujcie, aby domalowały na brystolu obok kartek swoje ilustracje, które kojarzą im się z pomaganiem.

Ćwiczenie 3

Postarajcie się zaprosić wszystkie dzieci do zabawy, szczególną uwagę zwróćcie na dzieci wycofane. Możecie korzystać ze swoich pomysłów, wydawać po jednym poleceniu tak, aby wszystkie dzieci z grupy mogły być na środku i mogły wziąć udział w zabawie.

Alternatywne polecenia

- Podajcie dłoń wszystkim dzieciom, które są smutne.
- Poproście dzieci, które mają zielony element garderoby, aby podskoczyły trzykrotnie.
- Poproście wszystkie dzieci, które lubią lody, aby kiwnęły głową trzykrotnie.
- Zaproponujcie, aby dzieci, które lubią Wasze zajęcia, przybiły Wam piątki.
- Powiedzcie dzieciom, aby wszystkie, które lubią zabawę klockami, zrobiły trzy pajacyki.

Ćwiczenie 4

Wykorzystajcie burzę mózgow i rozmowę kierowaną. Pozwólcie dzieciom, aby same tworzyły przykłady zachowań empatycznych wobec nauczyciela oraz koleżanek/kolegów w grupie.

Alternatywa

Zaproponujcie sytuacje, do których dzieci podadzą zachowania empatyczne wobec koleżanek i kolegów w grupie przedszkolnej oraz w innych miejscach, np.: w sklepie, autobusie, na placu zabaw itp.

Przykłady:

- Koleżanka z grupy zgubiła ulubiony mazak i jest bardzo smutna. (Jak pomożesz koleżance?).
- Kolega przyszedł do sali w bardzo złym humorze. (Jak postarasz się go pocieszyć?).

- Twój przyjaciel z grupy płacze, ponieważ nie jest zadowolony z wykonania karty pracy. (Jak go wesprzesz?).

Ćwiczenie 5

Pochwalcie pozytywne i empatyczne propozycje dzieci. Używajcie pozytywnych komunikatów:

- To dobre rozwiązanie.
- To bardzo dobry pomysł.
- To jest wzór empatycznego zachowania.

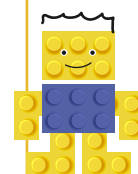
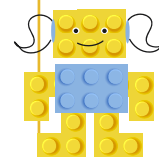
Zaproście dzieci, aby odrysowały swoje dłonie na brystolu, gdzie zapisaliście listę empatycznych zachowań.

Ćwiczenie 6

Zachęćcie dzieci do swobodnej zabawy klockami w grupach. Wspierajcie kreatywność i wyobraźnię dziecka. Dzieci budują miejsca, które kojarzą im się z empatią. Możecie podpowiedzieć dzieciom przykłady miejsc: schronisko dla zwierząt, szpital dla zwierząt, dom dziecka, przedszkole itp.

Wspólnie z dziećmi zmieniajcie świat, ucząc i wzmacniając empatyczne zachowania wobec ludzi i zwierząt.

Powodzenia!

INSTRUKTAŻ DLA RODZICÓW

Podpowiedzi w pigułce

Z EMPATIAŃ NA PIĘĆ

Drodzy Rodzice,
zaproszcie swoje dziecko do krainy empatii. Do tygodnia po zajęciach tematycznych „Z empatią na pięć” zaproponujcie wspólną zabawę, dzięki której zgłębicie temat empatii. Jesteście dla swojego dziecka unikalnym i najważniejszym autorytetem, który najlepiej pomoże mu w rozwoju emocjonalno-społecznym.

Razem wybierzcie się w podróż przez emocjonalno-społeczny rozwój Waszego dziecka.

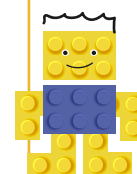
Powodzenia!

Zabawa 1

Przygotujcie: kartki, kredki, kolorowe flamastry, usiądźcie z dzieckiem przy stole i zaproszcie do wspólnego zilustrowania historyjki, wydarzenia z empatycznym zachowaniem. Możecie stworzyć wspólną galerię prac „Z empatią na pięć” i kolekcjonować swoje unikalne chwile. Wzmacniajcie w dziecku postawę empatii poprzez nawiązywanie do sytuacji codziennych, w których należy zachowywać się empatycznie.

Zabawa 2

Wraz dzieckiem wytnijcie z gazet lub czasopism litery, które dziecko w odpowiedniej kolejności przyklei na białej kartce. Pod napisem odrysujcie swoje dłonie, a w środku poproście dziecko o odrysowanie konturu swojej ręki. Załączoną pracę dołączcie do Waszej domowej galerii z „Empatią na pięć”.

Zabawa 3

Porozmawiajcie z dzieckiem o podobieństwach i różnicach między członkami Waszej rodziny. Jako pomocy możecie użyć wspólnych fotografii i pamiątek. Odszukajcie z dzieckiem Wasze podobne cechy charakteru, podobieństwa w wyglądzie. Zastanówcie się nad wspólnymi zainteresowaniami oraz podobnymi zachowaniami.

Zabawa 4

Zaproście dziecko do rozmowy o empatii. Przeczytajcie mu poniższe przykłady i zachęćcie do wskazania, czy opisują one zachowania empatyczne czy nie:

- Piotrek ze swoim tatą kupili i zawieźli karmę dla psów do schroniska.
- Alicja pięknie posprzątała po obiedzie.
- Tomasz pomógł młodszemu bratu posprzątać zabawki.
- Ania pomogła swojej babci wnieść zakupy do domu.
- Kuba pomógł dziadkowi podlać kwiatki.
- Julka przytuliła płaczącą koleżankę.

Zabawa 5

Przygotujcie klocki i zaproście dziecko do zabawy na dywanie. Zainspirujcie je do budowy miejsca, gdzie najczęściej można się spotkać z zachowaniami empatycznymi. Zachęćcie dziecko do użycia swojej wyobraźni – bądźcie kreatywnym wsparciem dla swojego dziecka! Możecie wspólnie wznieść budynek domu, szpitala, schroniska, centrum wsparcia dla uchodźców itp.

Miłej zabawy!

